

Grzegorz Kos

Twórczość mszalna Heinricha Fincka – katalog tematyczny

Realizacja badania w ramach programu Instytutu Muzyki i Tańca „Muzyczne białe plamy”

(VI edycja)

Warszawa 2017

Niniejszy tekst jest objęty ochroną prawa autorskiego i jego wykorzystanie w jakiegokolwiek formie wymaga zgody autora lub Instytutu Muzyki i Tańca.

Spis treści

Wprowadzenie	5
Wykaz skrótów i siglów bibliotecznych	7
Msze cykliczne kompletne	9
1. Missa [de Beata Virgine] / [sine nomine] HE 4	10
2. Missa super <i>Ave praeclara</i> HE 1	15
3. Missa Dominicalis HE 2	23
4. Missa in Summis / [<i>O Venus Band</i>] HE 3	29
5. Missa <i>Te Deum laudamus</i>	38
Msze cykliczne niepełne	45
6. Missa <i>Fa ut</i> [I]	46
7. Missa <i>Fa ut</i> [II]	50
Msze zachowane fragmentarycznie	55
8. Missa [paschalis] HE 5	56
Intabulacje	57
9. Kyrie paschale [I] [segmenty A, B, C i D] HE 6	58
10. Kyrie paschale [Ia] [dający się przypisać Finckowi segment H]	60
11. Kyrie paschale [II] [segment F] HE 7	61

Wprowadzenie

Heinrich Finck (1444/45–1527) należy do grona najważniejszych, a jednocześnie wciąż nie w pełni opracowanych kompozytorów przełomu XV i XVI wieku. Jego utwory (msze, motety, hymny i pieśni niemieckie) zachowały się w ponad sześćdziesięciu rękopisach rozproszonych po całej Europie środkowej. Przez łącznie około pięćdziesiąt lat – zatem większość życia – Finck działał na dworach królów Polski: Kazimierza IV Jagiellończyka i Aleksandra Jagiellończyka. Niestety, w polskich źródłach i dokumentach ocalało niewiele śladów obecności kompozytora i recepcji jego dzieł na obszarze Korony Królestwa Polskiego. Większość jego zachowanej twórczości wiąże się raczej z późniejszym pobylem twórcy w Stuttgarcie, Salzburgu i Wiedniu.

Na dotychczasowych badaniach nad twórcą przynależnym do dwóch kręgów kulturowych (niemiecko- i polskojęzycznego) odcisnęły się – jak się wydaje – zadawnione właśnie ideologiczno-polityczne. Skutkowały one odmiennym stanowiskiem historyków niemieckich i polskich, bagatelizujących lub przeceniających dwie zasadnicze kwestie: 1. rolę polskich teoretyków muzyki i kompozytorów w ukształtowaniu się stylu Fincka oraz 2. rolę jaką odegrała twórczość Fincka w późniejszej muzyce polskiej. Najczęściej przypisuje się kompozytorowi zasługę przeszczepienia na grunt polski elementów stylu franko-flamandzkiego, choć teza ta – ze względu na niewielką skutkiem II wojny światowej liczebność polskich źródeł z XV i XVI wieku – nie jest łatwa do zweryfikowania.

Studia nad muzyką Heinricha Fincka ustały praktycznie w połowie lat osiemdziesiątych minionego stulecia. Kompozytor doczekał się wówczas monografii pióra Lothara Hoffmanna-Erbrecht¹, po której – mimo nowych odkryć – literaturę przedmiotu wzbogaciły wyłącznie hasła encyklopedyczne powtarzające tezy monografisty. Jedynie wybrane kompozycje Fincka zostały wydane w postaci źródłowo-krytycznej, a jeszcze mniej zostało zarejestrowanych w formie nagrań.

Zadaniem niniejszego katalogu tematycznego, zrealizowanego dzięki badaniom w ramach VI edycji programu Instytutu Muzyki i Tańca „Muzyczne białe plamy”, jest zaprezentowanie zachowanej twórczości mszalnej Heinricha Fincka – gatunku koronnego dla polifonii franko-flamandzkiej. Zgodnie z aktualnym stanem wiedzy (w jedynej monografii kompozytora zarówno zdekompletowane msze, jak i zachowane unikatowo w polskich źródłach intabulacje ordinariów mszalnych zostały jedynie wzmiankowane i nie poddane analizie stylistycznej) i w świetle odkrytych kilka lat temu w zbiorach rękopisów Archiwum Miejskiego w Brnie² trzech nowych mszy (pomnażających niemal dwukrotnie liczbę cyklicznych mszy Fincka znanych w latach osiemdziesiątych ubiegłego wieku) jest to obszar badawczy wymagający systematycznego uporządkowania i gruntownych badań.

Dzieła mszalne Fincka zachowały się w łącznie około dwudziestu rękopisach na terenie Austrii (Wiedeń), Czech (Brno), Niemiec (Berlin, Drezno, Freiberg, Lipsk, Monachium, Ratyzbona, Rostok, Stuttgart i Zwickau) oraz Polski (Kraków). Wiele z tych źródeł nie doczekało się jeszcze digitalizacji i jest dostępnych wyłącznie w miejscach ich przechowywania. Trzy nowo odkryte msze nie były jeszcze przedmiotem szczegółowych badań – być może mogłyby rzucić nowe światło na – jak się dotychczas uważa – niezachowaną twórczość Fincka z okresu jego działalności w kapeli królewskiej Jagiellonów. Twórczość kompozytora wprawdzie niepolskiego pochodzenia, ale powstającą na ówczesnych ziemiach Korony Królestwa Polskiego i – podobnie jak w przypadku Wita Stwosza i jego

¹ Lothar Hoffmann-Erbrecht, *Heinrich Finck – musicus excellentissimus (1445-1527)*, Köln 1982.

² Martin Horyna, Vladimír Mañas, „Two mid-16th-century manuscripts of polyphonic music from Brno”, *Early Music* 40 (2012) nr 4, s. 553–575.

krakowskich dzieł (m.in. *Ołtarza Mariackiego* oraz nagrobka Kazimierza IV Jagiellończyka) – trwale wpisana w obszar polskiego kapitału kulturowego.

Ordinaria mszalne Fincka zostały w katalogu tematycznym ujęte w czterech grupach jako: 1. kompletne msze cykliczne, 2. msze cykliczne niepełne (brakuje w nich jednej ze stałych części cyklu), 3. msze zachowane fragmentarycznie (z których nie zachował się do naszych czasów komplet głosów) oraz 4. intabulacje organowe. W obrębie powyższych grup msze zostały uszeregowane alfabetycznie. Opis każdej mszy rozpoczęty jest numerem katalogowym, następnie tytułem (równoległe tytuły rozdzielono ukośnikiem), określeniem liczby głosów i numeracją przejętą z wykazu kompozycji Fincka w monografii L. Hoffmanna-Erbrechta³. Dalej zamieszczono tytuły i incipity muzyczne transkrypcji wszystkich wewnętrznych odcinków danej mszy, poprzedzając je zgodnymi ze źródłami fragmentami oryginalnego zapisu menzuralnego. W zamieszczonych przykładach nutowych odwzorowano także sposób podłożenia tekstu słownego w źródłach (zazwyczaj skrupulatny w częściach o długim tekście – Gloria i Credo – oraz skrótowy w melizmatycznych Kyrie, Sanctus i Agnus Dei).

Pod incipitami muzycznymi wyliczono wszystkie znane współcześnie przekazy źródłowe danej mszy, przedstawione w kolejności: siglum biblioteczne i sygnatura, położenie w rękopisie (zgodnie z indywidualnym sposobem porządkowania źródła: według foliacji, paginacji lub numeracji), cytat oryginalnego tytułu oraz atrybucji (lub komentarza o braku jednego lub obu z tych elementów) i skrótowy opis źródła (jego formatu i datowania⁴). Poniżej wykazu źródeł wymieniono w porządku chronologicznym: 1. dostępne transkrypcje mszy w notacji współczesnej, 2. bibliografię poszczególnych mszy oraz 3. rejestracje fonograficzne (w kolejności: wykonawca, format dokumentu dźwiękowego, wydawca wraz z numerem katalogowym i rokiem nagrania).

³ L. Hoffmann-Erbrecht, op. cit., s. 203–204.

⁴ Informacje te przejęto za *Census-Catalogue of Manuscript Sources of Polyphonic Music, 1400–1550*, red. Herbert Kellman i Charles Hamm, Neuhausen-Stuttgart 1979-1988.

Wykaz skrótów i siglów bibliotecznych

SKRÓTY:

dyr.	dyrygent
f.	folio
gł.	głos, głosowy
HE	numeracja według wykazu utworów H. Fincka w monografii L. Hoffmanna-Erbrechta ⁵
kier.	kierownictwo
nagr.	nagranie
oprac.	opracowanie
red.	redakcja
s.	strona
t.	tom
z.	zeszyt

SIGLA BIBLIOTECZNE:

A-Wn	Wien (Wiedeń), Österreichische Nationalbibliothek.
CZ-Bam	Brno, Archiv města Brna
D-B	Berlin, Staatsbibliothek zu Berlin – Preußischer Kulturbesitz.
D-D	Dresden, Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek
D-FBo	Freiberg, Erweiterte Oberschule "Geschwister Scholl," Musiksammlung.
D-LEu	Leipzig, Universitätsbibliothek
D-Mbs	München (Monachium), Bayerische Staatsbibliothek.
D-ROu	Universitätsbibliothek Rostock (dawniej Bibliothek der Wilhelm-Pieck-Universität).
D-Rp	Regensburg (Ratyzbona), Bischöfliche Zentralbibliothek.
D-Stuttg	Stuttgart, Württembergische Landesbibliothek
D-Z	Zwickau (Sachsen), Ratsschulbibliothek.
H-Bn	Budapest, Országos Széchényi Könyvtár
PL-Kp	Kraków, Biblioteka Naukowa Polskiej Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Nauk
PL-Wn	Warszawa, Biblioteka Narodowa
PL-Wtm	Warszawa, Biblioteka, Muzeum i Archiwum Warszawskiego Towarzystwa Muzycznego im. Stanisława Moniuszki

⁵ L. Hoffmann-Erbrecht, op. cit., s. 203–204.

Msze cykliczne kompletne

1

Missa [de Beata Virgine] / [sine nomine] 3-gł. HE 4

KYRIE (Kyrie – Christe – Kyrie)

Prima Vox

Kyrie

Secunda Vox

Kyrie

Tertia Vox

Kyrie

14

Christe

Christe

Christe

34

Kyrie

Kyrie

Kyrie

[GLORIA] (Et in terra – Qui tollis – Cum Sancto)

Et in ter - ra pax ho -

Et in ter - - - - ra pax

Et in ter - - - - ra pax ho -

64

Qui tol - lis pec - ca - ta mun - di,

Qui tol - lis pec - ca - ta mun - - - - -

Qui tol - lis pec - ca - ta mun - - - - - di,

126

Cum _____ San - cto

Cum _____ San - - - - -

[CREDO] (Patrem omnipotentem – Crucifixus)

Pa-trem o-mni - po - ten - tem, fac - to - rem cae - li et ter - rae,

Pa-trem o - mni-po-ten - tem, fac - to-rem cae - - - li et ter - rae,

Pa - trem o - mni - po-ten - tem, fac - to - rem cae - li et ter - rae, vi -

50

Cru - ci - fi - xus e - ti - am pro no - - - bis:

Cru - ci - fi - xus e - ti - - - - - am

Cru - ci - fi - xus e - ti - am pro _____ no - - - bis:

SANCTUS (Sanctus – Pleni sunt – Osanna – Benedictus)

The musical score is written for three parts: Soprano (top staff), Alto (middle staff), and Bass (bottom staff). The key signature is one flat (B-flat) and the time signature is 3/8. The score is divided into four systems, each corresponding to a different section of the piece. The first system is for the 'Sanctus' section, starting with a measure rest in the Soprano part. The second system is for the 'Pleni sunt' section, starting with a measure rest in the Soprano part. The third system is for the 'Osanna' section, starting with a measure rest in the Soprano part. The fourth system is for the 'Benedictus' section, starting with a measure rest in the Soprano part. The lyrics are written below the staves, with hyphens indicating syllables that span multiple notes. The Soprano part has a 'Sanctus' label below it, and the Alto and Bass parts have 'Sanctus' labels below them. The Soprano part has a 'Pleni sunt' label below it, and the Alto and Bass parts have 'Pleni sunt' labels below them. The Soprano part has an 'Osanna' label below it, and the Alto and Bass parts have 'Osanna' labels below them. The Soprano part has a 'Benedictus' label below it, and the Alto and Bass parts have 'Benedictus' labels below them.

San - - - - - ctus,

Sanctus

Sanctus

Sanctus

32

Ple - - - - - ni sunt cae - li,

Ple - - - - - ni sunt cae - li,

Ple - - - - -

50

Osanna

Osanna

Osanna

Osanna

67

Be - - - ne - di - - - ctus qui

Benedictus

AGNUS DEI (Agnus Dei I – Agnus Dei II – Agnus Dei III)

Agnus

[Agnus]

Agnus Dei

27 *Agnus secundum Tacet*

Agnus secundum quere in Basso.

Agnus Dei

Agnus Dei

93

A - - - - gnus Dei, _____

A - - - - gnus

A - - - - gnus Dei, _____

ŹRÓDŁA:

- D-Rp B. 216-219 (1): f. 52v–62v: nr 24; bez atrybucji; książka głosowa Prima Vox (połowa XVI w.).
- D-Rp B. 216-219 (2): f. 52r–62v: nr 24; „de beata virgine” bez atrybucji; książka głosowa Secunda Vox (połowa XVI w.).
- D-Rp B. 216-219 (3): f. 53r–63v: nr 24; „Henricus Finck”; książka głosowa Tertia Vox (połowa XVI w.).

TRANSKRYPCJA:

- August Wilhelm Ambros, *Geschichte der Musik*, t. 5 (Beispielband), red. Otto Kade, Leipzig 1882, s. 247–279.
- *Capella: Meisterwerke mittelalterlicher Musik*, t. 1, red. Heinrich Bessler, Kassel 1950, s. 18–21 (tylko Sanctus).
- Heinrich Finck, *Ausgewählte Werke*, t. 1 *Messen und Motetten zum Proprium Missae*, red. Lothar Hoffmann-Erbrecht, Frankfurt 1962 (=Das Erbe deutscher Musik 57), s. 3–16.

BIBLIOGRAFIA:

- Christiane Wiesenfeldt, „Der erste deutsche ‚Großmeister‘ der Musik“ – Heinrich Fincks seltsame *Missa de Beata Virgine* und die Musikforschung um 1900”, *Die Musikforschung* 69 (2016) nr 1, s. 1–13.

DYSKOGRAFIA:

- Musica Canterey Bamberg, kier. Gerhard Weinzierl; płyta analogowa: Darnok Bamberg DF 2014; nagr. 1973 (tylko Sanctus i Benedictus).

2

Missa super *Ave praeclara* 5-gł. (Credo 6-gł.) HE 1

KYRIE (Kyrie – Christe – Kyrie)

Discantus

Ky - ri - e, Ky - - - - - ri - e,

Altus

Ky - - - - - ri - e, Ky - - - - - ri - e,

Tenor

Ky -

Vagans

Bassus

Ky -

21

Chri - - - ste, Chri - - - - - ste,

Chri - ste, Chri - - - - - ste,

Chri -

Chri -

63

Ky - ri - e, Ky - - - - - ri - e,

Ky - ri - e, Ky - ri - e, Ky - - - - - ri - e,

Ky - - - - - ri - - - - - e,

Ky - ri - e, Ky - ri - e, Ky - - - - - ri - e,

Ky - ri - e, Ky - - - - - ri - - - - - e,

[GLORIA] (Et in terra – Qui tollis)

Et in ter - ra pax ho - mi - ni - bus

Et in ter - ra pax ho - mi - ni - bus

Et in ter - ra pax ho - mi - ni - bus

Et in ter - ra pax ho - mi - ni - bus

Et in ter - ra pax ho - mi - ni - bus

76

Qui tol - lis pec - ca - ta mun - di,

Qui tol - lis pec - ca - ta mun - - - di,

Qui tol - lis pec - ca - ta mun - di,

Qui tol - lis pec - ca - ta mun - - - - - di,

Qui tol - lis pec - ca - ta mun - - - di, mi

[CREDO] (Patrem omnipotentem – Et incarnatus est – Et resurrexit)

Discantus I

Pa - trem o - mni - po - ten - tem, fa - cto - rem cae - li et ter - rae, vi -

Discantus II

Vi - si - bi -

Altus

Pa - trem o - mni - po - ten - tem, fa - cto - rem cae - li et ter - rae,

Tenor

Vagans

Bassus

40

Et in-car-na-tus est de Spi-ri - tu San - - - cto

Et in-car-na-tus est. ___

Et in-car-na-tus est de Spi-ri - tu - San - - - cto

Et in-car-na-tus est. ___

Et in-car-na-tus est.

Et in-car-na-tus est.

81

Et re-sur-re-xit ter-ti-a di-e, se-cun-dum Scrip-tu-ras.

Ter-ti-a di-e, se-cun-dum Scri-ptu-

Et re-sur-re-xit ter-ti-a di-e, se-cun-dum Scri- ptu - ras.

Se-cun - dum Scri - ptu - ras.

Se-cun - dum Scri - ptu - ras.

Se-cun - dum Scri - ptu - ras.

SANCTUS (Sanctus – Pleni sunt – Benedictus)

San - ctus, San - ctus, San - ctus, San - ctus, San - ctus, San - ctus,

31

Ple - ni sunt cae - li et Ple - ni sunt cae - li et

[*Tacet*]

68

Be - ne - di - ctus qui ve - - - nit,

Be - - - ne - di - ctus qui ve - -

[Tacet]

AGNUS DEI (Agnus Dei I – Agnus Dei II)

A - gnus De - i, a - gnus De - - - i,

A - gnus De - - - - - i, De - - - i, De -

38

ŹRÓDŁA:

- A-Wn Mus. Hs. 16195: fol. 33v–57r; bez atrybucji (bez Agnus Dei II); księga chórowa (1559).
- D-B MS Mus. 40012: s. 4–51: nr 1; bez atrybucji (bez Agnus Dei II); księga chórowa (1556).
- D-B Sammlung Bohn Mus. MS 53: nr 1; bez atrybucji; księga chórowa (ok. 1563–65), obecnie zaginiona.
- D-FBo Musiksammlung. MS 11 fol.; „H.F.E.I.R.C.” [= Henricus Finckius electoris imperatoris rector capellae]; księga chórowa (1557).
- D-Mbs Mus. MS 59: fol. 2v–17r: nr 1; bez atrybucji (niekompletne Credo i Sanctus, bez Agnus Dei II); księga chórowa (ok. 1556–63).
- D-ROu Mus. Saec. XVI-49 (1): Miss.5vv 9; bez atrybucji (bez Agnus Dei II); książka głosowa Discantus (1566).
- D-ROu Mus. Saec. XVI-49 (2): Miss.5vv 9; bez atrybucji (bez Agnus Dei II); książka głosowa Altus (1566).
- D-ROu Mus. Saec. XVI-49 (3): Miss.5vv 9; bez atrybucji (bez Agnus Dei II); książka głosowa Tenor (1566).
- D-ROu Mus. Saec. XVI-49 (4): Miss.5vv 9; bez atrybucji (bez Agnus Dei II); książka głosowa Bassus (1566).
- D-ROu Mus. Saec. XVI-49 (5): Miss.5vv 9; bez atrybucji (bez Agnus Dei II); książka głosowa Quintus (1566).
- D-ROu Mus. Saec. XVI-49 (6): Miss.5vv 9; bez atrybucji (bez Agnus Dei II); książka głosowa Sextus (1566).
- D-Z MS 96,1: s. 4–55: nr 1; bez atrybucji; księga chórowa (1556).

TRANSKRYPCJA:

- Heinrich Finck, *Ausgewählte Werke*, t. 2 *Messen, Motetten und deutsche Lieder*, red. Lothar Hoffmann-Erbrecht, Frankfurt 1981 (=Das Erbe deutscher Musik 70), s. 1–29.

BIBLIOGRAFIA:

- Lothar Hoffmann-Erbrecht, „Heinrich Fincks fünfstimmige Missa super Ave praeclara – eine wichtige Neuentdeckung”, w: *Renaissance-Studien. Helmuth Osthoff zum 80. Geburtstag*, Tutzing 1979, s. 73–90.

DYSKOGRAFIA:

- Josquin Capella, [kier.] Meinolf Brüser; płyta kompaktowa: CPO 555 066-2 DDD; nagr. 2007 (bez Agnus Dei).

3

Missa Dominicalis 4-gł. HE 2

KYRIE (Kyrie – Christe – Kyrie)

[Discantus] Kyrie

[Altus] Kyrie

Tenor Kyrie

[Bassus] Kyrie

27

Christe

Christe

Christe

Christe

53

Kyrie

Kyrie

Kyrie

Kyrie

[GLORIA] (Et in terra – Domine Deus – Qui tollis)

Et in ter - ra pax ho - mi - ni - bus

Et in ter - ra pax ho - mi - ni - bus

76

Do - mi - ne De - - - us, A - gnus De - -

Do - mi - ne De - us, A - gnus De - -

Tenor Tacet

98

Qui tol - lis pec - ca - - - ta mun - di,

Qui tol - lis pec - ca - - - ta mun - di,

Qui tol - lis pec - - - - ca - ta mun - -

Qui tol - lis pec - - - - ca - ta mun - -

[CREDO] (Patrem omnipotentem – Et incarnatus est – Crucifixus – Et in Spiritum)

Pa - - - trem o - mni - po - ten - tem,

Pa - - - trem o - mni - po - ten - tem,

8 - - - Pa - - - - trem o - mni - po - ten - tem,

- - - Pa - - - - trem o - mni - po - ten - tem,

39

Et _____ in - - - car - na - - - tus est

Et _____ in - car - na - tus est de

8 Et in - car - na - - - tus est

Et in - - - car - na - - - tus est

69

Cru - ci - fi-xus e - ti - am _____ pro _____ no - bis: sub Pon-ti - o Pi - la - to.

Cru - ci - fi-xus e - ti - am pro no - bis: sub Pon-ti - o Pi - la - to

8 Sub Pon-ti - o Pi - la - to

Sub Pon-ti - o Pi - la - to

106

Et in Spi - ri - tum San - ctum, Do - mi - num, et

Et in Spi - ri - tum San - ctum, Do - mi - - - num,

Et in Spi - ri - tum San - ctum, Do - mi - num,

Et in Spi - ri - tum San - ctum, Do - mi - num,

SANCTUS (Sanctus – Pleni sunt – Osanna – Benedictus – Osanna)

San - - - ctus, San - - - ctus,

San - ctus, San - ctus, San - - - - -

San - - - - - ctus, San - - - - -

27

Ple - ni sunt cae - li et ter - - - ra

Ple - ni sunt cae - - - - -

Pleni Tacet

49

O - san - na, O - san - na, _____

O - san - - - - na, O -

O - - - - - san - na _____

O - san - - - - na, O - san - - - - na,

73

Be - ne - di - ctus, be - ne - di - ctus,

98

O - - - - san - - - - - na,

O - - - - san - - - - -

O - - - - -

O - - - - san - - - - -

[illegible]

- D-D MS Grimma 55 (1–7): nr 24; bez atrybucji; książki głosowe (ok. 1560–80).
- D-Mbs Mus. MS 42: nr 3: f. 22v–60r; „Missa Dominicalis H. Finck”; księga chórowa (ok. 1531).
- D-Mbs Mus. MS 65: nr 7: f. 142v–169r; „Missa Dominicale H.” (dalej wytarte, ale rozpoznawalne: „Finck”); księga chórowa (ok. 1520).

- Heinrich Finck *Ausgewählte Werke*, t. 1 *Messen und Motetten zum Proprium Missae*, red. Lothar Hoffmann-Erbrecht, Frankfurt 1962 (=Das Erbe deutscher Musik 57), s. 50–65.

- Musica Canterey Bamberg, kier. Gerhard Weinzierl; płyta analogowa: Darnok Bamberg DF 2014; nagr. 1973 (tylko Kyrie i Agnus Dei).
- Stimmwerck; płyta kompaktowa: Cavalli-Records CCD 325; nagr. [2005].

4

Missa in Summis [Missa *O Venus Band*] 6-gł. (Credo 7-gł.) HE 3

KYRIE (Kyrie – Christe – Kyrie)

W D-LEu z tropem „Kyrie magnae Deus potentiae”.

[Discantus] Kyrie

[Altus] Kyrie

Tenor I Kyrie

Tenor II Kyrie

[Vagans] Kyrie

[Bassus] Kyrie

44

Christe

Christe

Christe

Christe

Christe

Christe

87

Kyrie

Kyrie

Kyrie

Kyrie

Kyrie

Kyrie

[GLORIA] (Et in terra – Domine Fili unigenite – Qui tollis)

Et in ter - ra pax

Et in ter - - - - ra pax

Et in ter - ra pax

Et in ter - ra

Et in ter - - - - ra pax ho -

Et in ter - - - - ra pax ho -

82

Do - mi - ne Fi - li u - ni - ge -

Do - mi - ne Fi - li u - ni -

Do - mi - ne Fi - li

U -

Do - mi - ne Fi - li u -

Do - mi - ne Fi - li u -

124

Qui tol-lis pec - ca - ta mun - di,

Qui tol - lis pec - ca - ta mun - di,

Su -

[CREDO] (Patrem omnipotentem – Et resurrexit – Et unam)

[Discantus I] Fa - cto-rem cae - li et ter - rae, vi - si - bi - li - um

[Discantus II] Pa - trem o - mni-po - ten - tem, fa - cto-rem cae - li et ter - rae, vi - si - bi - li -

[Altus] 8 Vi - si - bi - li - um o - mni -

Tenor I 8

Tenor II 8 Vi - si - bi - li - um o - mni -

[Vagans] Pa - trem o - mni-po - ten - tem, fa - cto-rem cae - li et ter - rae, vi - si - bi - li - um o -

[Bassus]

93 Et re - sur - re - xit _____ ter - ti - a di - e,

 Se - cun -

 8 Et re - sur - re - - - xit ter - ti - a di - e,

 8

 8 Et re - sur - re - xit ter - ti - - - a _____ di - e.

 8

Et u - nam san - ctam

Ca - tho - li - cam

Et u - - - nam san - ctam

Ca - - - tho - li - - - cam

Ca - - - tho - li - cam

[SANCTUS] (Sanctus – Pleni sunt – Osanna – Benedictus)

San - - - - -

San - - - - - ctus, San - - - - -

San - - - - -

San - - - - -

61

Ple - ni ___ sunt cae - - - - -

Ple - ni ___ sunt cae - - - - -

8

Ple - ni ___ sunt

[Tacet]

[Tacet]

93

O - - - san - - - - - na,

O -

8

O - - - san - - - - - na

O - - - san - - - - - na,

O - - - san - - - - - na,

O - - - san - - - - - na,

O - - - san - - - - - na,

118

Be - ne - di - ctus

Qui ve - nit

Qui ve -

Be - ne - di - ctus

Qui ve -

AGNUS DEI (Agnus Dei I – Agnus Dei II)

A - A - A - A - A - A - A - A -

A - A - A - A - A - A - A - A -

A - A - A - A - A - A - A - A -

A - A - A - A - A - A - A - A -

ŹRÓDŁA:

- 36

TRANSKRYPCJA:

- *Kantorei der Spätgotik: alte Meistersätze deutscher vielstimmigkeit für die heutige Chorpraxis*, red. Hans Joachim Moser, Berlin 1928 (wersja D-Stuttg, tylko Kyrie).
- Heinrich Finck, *Missa in Summis zu 6-7 Stimmen für Singstimmen und Instrumente*, red. Musik-Institut der Universität Tübingen, kier. Karl Hasse, Wolfenbüttel 1932 (=Das Chorwerk 21) (wersja D-Stuttg).
- Heinrich Finck, *Ausgewählte Werke*, t. 1 *Messen und Motetten zum Proprium Missae*, red. Lothar Hoffmann-Erbrecht, Frankfurt 1962 (=Das Erbe deutscher Musik 57), s. 17–49 (wersja D-Stuttg).
- Heinrich Finck, *Sanctus aus der Missa 6 Vocum*, red. Clytus Gottwald, Stuttgart 1962 (wersja D-Stuttg, tylko Sanctus).
- Heinrich Finck, *Ausgewählte Werke*, t. 2 *Messen, Motetten und deutsche Lieder*, red. Lothar Hoffmann-Erbrecht, Frankfurt 1981 (=Das Erbe deutscher Musik 70), s. 30–64 (wersja D-LEu).

BIBLIOGRAFIA:

- Eric F. Fiedler, „Heinrich Finck, Gaspar van Weerbeke und die Göttin Venus. Ein Betrag zur Geschichte der Cantus-firmus-Praxis im frühen 16. Jahrhundert”, w: *Renaissance-Studien. Helmuth Osthoff zum 80. Geburtstag*, Tutzing 1979, s. 29–55.

DYSKOGRAFIA:

- Schola Cantorum Stuttgart, dyr. Clytus Gottwald; płyta kompaktowa: Bayer Records BR 100 273 (reedycja: Brilliant Classics 94267); nagr. 1984 (tylko Sanctus).
- Musica Cantorey Bamberg, kier. Gerhard Weinzierl; płyta analogowa: Darnok Bamberg DF 2014; nagr. 1973 (tylko Kyrie i Gloria).

5

Missa *Te Deum laudamus* 4-gł.

KYRIE (Kyrie – Christe – Kyrie)

[Discantus] Kyrie

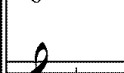
[Altus] Kyrie

[Tenor] Te

[Bassus] Kyrie

23 Christe

 Christe

 Christe

 Christe

69 Kyrie

 Kyrie

 Kyrie

 Kyrie

[GLORIA] (Et in terra – Qui tollis – Quoniam tu solus)

Et in ter - ra pax ho-mi - ni - bus bo - nae vo - lun - ta - tis.

Et in ter-ra pax ho-mi - ni - bus bo-nae vo - lun - ta - tis.

Lau -

50

Qui tol - lis pec - ca - ta mun - di,

Qui tol - lis pec - ca - ta mun - di, mi - se - re - re

Te De - um lau - da -

Qui tol - lis pec - ca - ta

87

Quo - ni - am tu so - lus San - ctus,

Quo - ni - am tu so - lus San - ctus, tu so - lus

Te ae - ter - num Pa - trem

Quo - ni - am tu so - lus San - ctus,

[CREDO] (Patrem omnipotentem – Et incarnatus – Crucifixus)

Pa - trem o - mni - po - ten - tem, fa - cto - rem cae - li et _____ ter -

Pa - trem o - mni-po-ten-tem, fa - cto - rem cae-li _____ et _____ ter - -

Fa - cto - rem

52

Et in - car - na - tus _____ est _____

Et _____ in - car - na - - - tus _____ est _____

Te De - um lau - da - - - - mus,

Et in - car - na - tus est _____

83

Te _____ De - - - - - um

Cru - ci - fi - xus _____ e - ti - am pro no - - - - -

Cru - ci - fi - xus _____ e - ti - am

Cru - ci - fi - xus e - ti - am

SANCTUS (Sanctus – Pleni sunt – Osanna – Benedictus)

Sanctus

Sanctus

Sanctus

44

Pleni sunt caeli

Pleni sunt caeli

Ple - ni - sunt cae - li

Pleni sunt caeli

80

Osanna

Osanna

Osanna

Osanna fugat Tenorem in Subdiapenthe

Osanna

93

Be - ne - di - - -

Be - ne - di - - - - - ctus, Be - - - ne - - - - -

Benedictus Tacet

Be - ne - di - - - - - - - - - ctus

AGNUS DEI (Agnus Dei I – Agnus Dei II – Agnus Dei III)

Agnus Dei

Agnus Dei

Agnus Dei

34

Agnus

[Tacet]

Agnus Dei

63

Agnus Dei ultimum

Agnus Dei

Agnus

Agnus

ŹRÓDŁO:

- CZ-Bam fond V 3 Svatojakubská knihovna, rkp. sign. 15/4 (Bam 1): f. 134v–150r: nr 12; „Te deum laudamus H. finck”; księga chórowa (ok. 1550).

TRANSKRYPCJA:

- Radek Poláček, *Mše Heinricha Fincka a Thomase Stolzera z brněnského rukopisu*, Masarykova univerzita, Brno 2011 (niepublikowana praca magisterska).

Msze cykliczne niepełne

6

Missa *Fa ut* [I] 4-gl.

KYRIE (Kyrie – Christe – Kyrie)

[Discantus] Kyrie

[Altus] Kyrie

[Tenor] Kyrie

[Bassus] Kyrie

13

Christe

Christe

Christe

Christe

38

Kyrie

Kyrie

Kyrie

Kyrie

[GLORIA] (Et in terra – Qui tollis)

Et in ter-ra pax ho-mi-ni-bus bo-nae vo-lun-ta-tis.

Et in ter-ra pax ho-mi-ni-bus _____ bo-nae vo-lun-ta-tis.

Et in ter-ra pax ho-mi-ni-bus bo-nae vo-lun-ta-tis.

Et in ter-ra pax ho-mi-ni-bus bo-nae vo-lun-ta-tis.

34 Qui tol-lis pec-ca-ta mun-di, mi-se-re-re _____ no-bis

Qui tol-lis pec-ca-ta mun-di, mi-se-re-re _____ no-bis,

Qui tol-lis pec-ca-ta mun-di, mi-se-re-re no-bis,

Qui tol-lis pec-ca-ta mun-di, mi-se-re-re no-bis,

Qui tol-lis pec-ca-ta mun-di, mi-se-re-re no-bis,

[CREDO] (Patrem omnipotentem – Crucifixus)

Pa-trem o-mni-po-ten-tem,

Pa-trem o-mni-po-ten-tem,

Pa-trem o-mni-po-ten-tem,

Pa-trem o-mni-po-ten-tem,

73

Cru - ci - fi - xus e - ti - am pro no - bis: sub Pon - ti - o Pi - la - to

8 Cru - ci - fi - xus e - ti - am pro no - bis: sub Pon - ti - o Pi - la -

8 Cru - ci - fi - xus e - ti - am pro no - bis: sub Pon -

SANCTUS (Sanctus – Pleni sunt – Osanna – Benedictus)

Sanctus

8 Sanctus

8 Sanctus

Sanctus

27

Ple - ni sunt cae - li, sunt cae - li,

Pleni Tacet

8 - - - Ple - ni sunt cae - li, sunt

62

Osanna

8 Osanna

8 Osanna

Osanna ex Tenore in Subdiatesseron

Osanna

89

Be - - - ne - - - di - - - ctus

8 Be - - - ne - - - di - - - ctus

8

ŹRÓDŁO:

- CZ-Bam fond V 3 Svatojakubská knihovna, rkp. sign. 15/4 (Bam 1): f. 150v–159r: nr 13; „Fa ut H. Finck” (bez Agnus Dei); księga chórowa (ok. 1550).

TRANSKRYPCJA:

- Radek Poláček, *Mše Heinricha Fincka a Thomase Stolzera z brněnského rukopisu*, Masarykova univerzita, Brno 2011 (niepublikowana praca magisterska).

KYRIE (Kyrie – Christe – Kyrie)

[Discantus] Kyrie

Altus Kyrie

[Tenor] Kyrie

[Bassus] Kyrie

8

Christe

Christe

Christe

Christe

25

Kyrie

Kyrie

Kyrie

Kyrie

[GLORIA] (Et in terra – Domine Deus – Qui tollis)

Et in ter - ra pax ho - mi - ni - bus bo - nae vo - lun - ta - tis.

Et in ter - ra pax ho - mi - ni - bus bo - nae - vo - lun - ta -

Et in ter - ra pax ho mi - ni - bus bo - nae vo - lun - ta -

Et in ter - ra pax ho - mi - ni - bus bo - nae vo - lun - ta -

29

Do - mi - ne De - us, Agnus De - i, Fi - li - us Pa - tris.

Do - mi - ne De - us, Agnus De - i, Fi - li - us Pa - tris.

Do - mi - ne De - us, A - gnus De - i, Fi - li - us Pa - tris.

Do - mi - ne De - us, A - gnus De - i, Fi - li - us Pa - tris.

36

Qui tol - lis pec - ca - ta mun - di, mi - se - re - re no - bis.

Qui tol - lis pec - ca - ta mun - di.

Qui tol - lis pec - ca - ta mun - di, mi - se - re - re no - bis.

Qui tol - lis pec - ca - ta mun - di.

[CREDO] (Patrem omnipotentem)

Brakuje opracowania tekstu od słów „Crucifixus etiam pro nobis” do „Et exspecto resurrectionem mortuorum”.

Pa-trem o-mni-po-ten-tem, fa-ctorem cae-li et ter-

Pa-trem o-mni-po-ten-tem, fa-ctorem cae-li et ter-

Pa-trem o-mni-po-ten-tem, fa-ctorem cae-li et ter-

Pa-trem o-mni-po-ten-tem, fa-cto-rem cae-li et ter-

SANCTUS (Sanctus – Pleni sunt – Benedictus)

Sanctus

Sanctus

Sanctus

Sanctus

Ple-ni

Ple-ni

[Tacet]

Ple-ni

62

Be - - - ne - di - - - ctus

8
Benedictus

8
Benedictus

Benedictus

ŹRÓDŁO:

- CZ-Bam fond V 3 Svatojakubská knihovna, rkp. sign. 14/5 (Bam 2): f. 2r-9r; „Faut. HF.” (bez Agnus Dei); księga chórowa (ok. 1550).

Msze zachowane fragmentarycznie

8

Missa [paschalis] 4-gł.(?), HE 5

zachowany tylko głos tenorowy (tylko Kyrie i Gloria)

KYRIE (Kyrie – Christe – Kyrie)

Tenor

Ky - - - ri - e e - - -

[33] Chri - - - ste e - - - le - - - i - son

[65] Ky - - - ri - e e - - -

[GLORIA] (Et in terra – Domine Deus – Qui tollis – Cum Sancto)

Et in ter-ra pax ho - mi-ni - bus bo - nae vo - lun - ta-tis.

[79] Do - mi - ne De - - - - us, A - gnus De - i, De - i,

[97] Qui tol - lis pec - ca - ta mun - - - di, mi - se - re-re no-bis.

[166] Cum San-cto Spi-ri - tu in glo-ri - a De - i Pa - tris.

ŹRÓDŁO:

- H-Bn MS Bártfa 22: f. 7v–8v: nr 8; „HF.”; książka głosowa tenoru (ok. 1550).

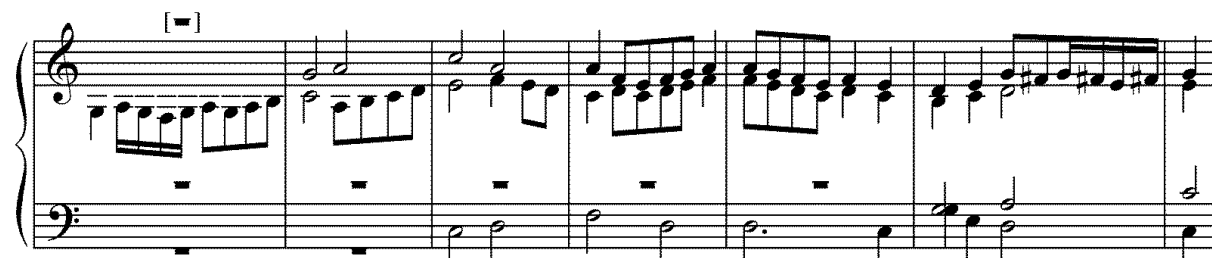
Intabulacje

9

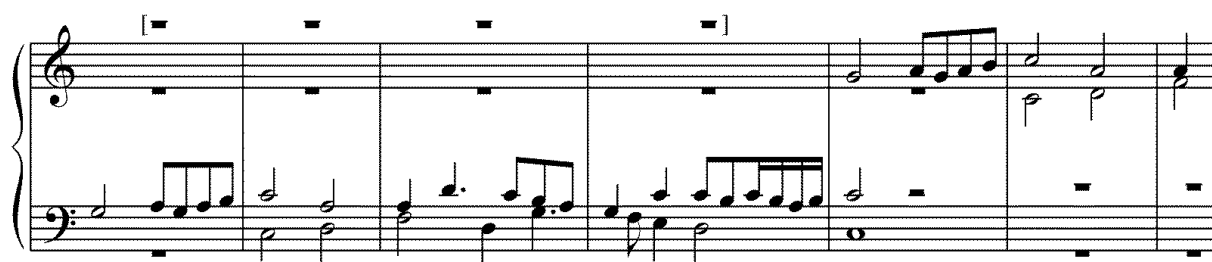
Kyrie pascale [I] [segmenty A, B, C i D] 4-gł., HE 6

KYRIE (Kyrie – Kyrie – Christe – Kyrie)

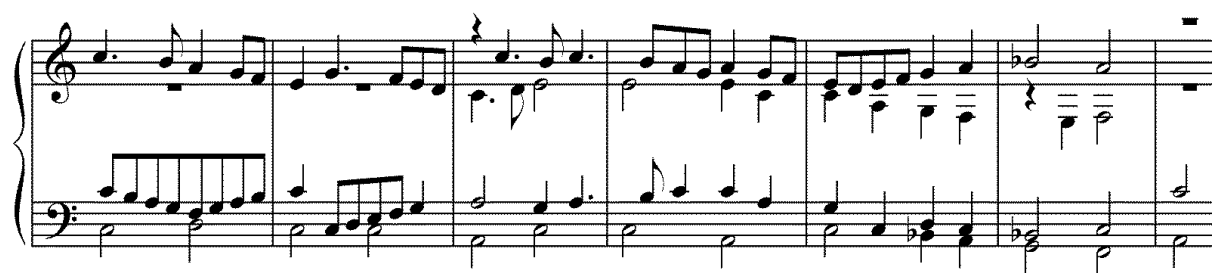
Kyrie [segment A]

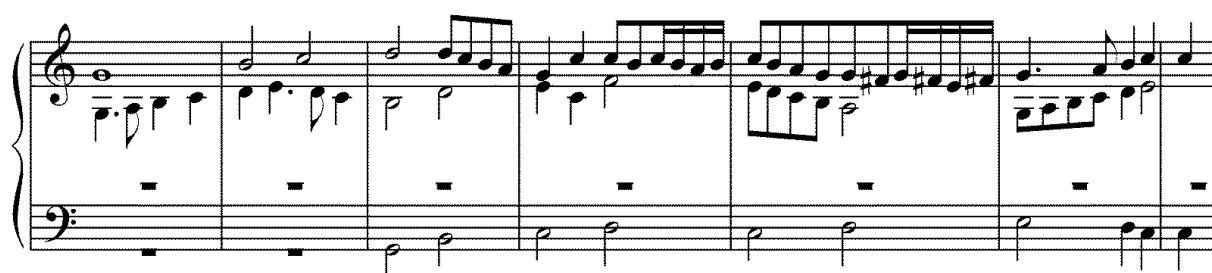
Kyrie [segment B]

Christe [segment C]

Kyrie [segment D]

ŹRÓDŁA:

- PL-Kp 1716: f. 81v–82r; „Criste eleison” i „Kirie ultimum” bez atrybucji (prawdopodobnie wersje segmentów C i D transponowane o kwartę wyżej i kwintę niżej); tabulatura organowa (*Tabulatura Jana z Lublina*, 1537–47).
- PL-Kp 1716: f. 155v–157r; „Ky[ri]e pasc[h]ale N.C.” (segment A), bez tytułu (segment B), „Cr[ist]e” (segment C) i „Ky[ri]e e[leis]on ultimum” (segment D); tabulatura organowa (*Tabulatura Jana z Lublina*, 1537–47).
- PL-Kp 1716: f. 190v–191v; „Ky[ri]e e[leis]on Pasc[h]ale 1543” bez atrybucji (segment A transponowany o kwintę niżej) i „S[e]c[un]d[u]m” bez atrybucji (segment B transponowany o kwintę niżej); tabulatura organowa (*Tabulatura Jana z Lublina*, 1537–47).
- PL-Kp 1716: f. 238r–238v; „Ky[ri]e e[leis]on pasc[h]ale ph̃nk” (segment A transponowany o kwintę niżej) i S[e]c[un]d[u]m Ky[ri]e e[leis]on” (segment B transponowany o kwintę niżej); tabulatura organowa (*Tabulatura Jana z Lublina*, 1537–47).
- PL-Wn 564 (obecnie tylko fotokopie: US-CA s.s.): s. 44–47; „kȳrȳe [e]leȳson pasc[h]ale N.C.rac[ovien]sis Nicolai” (segmenty A, B, C i D); tabulatura organowa (z klasztoru Ducha św. w Krakowie, ok. 1548).

TRANSKRYPCJA:

- Johannes of Lublin, *Tablature of Keyboard Music*, t. 1, wyd. John Reeves White, [Rome] 1964 (=Corpus of Early Keyboard Music 6), s. 61–62, 63–66 i 75–77.
- *Krakowska Tabulatura Organowa (ca 1548)*, t. 1, transkr. i oprac. Wyatt Insko, red. i tłum. Jerzy Gołos, Łódź 1992 (=Dawna muzyka organowa), s. 45–47.

BIBLIOGRAFIA:

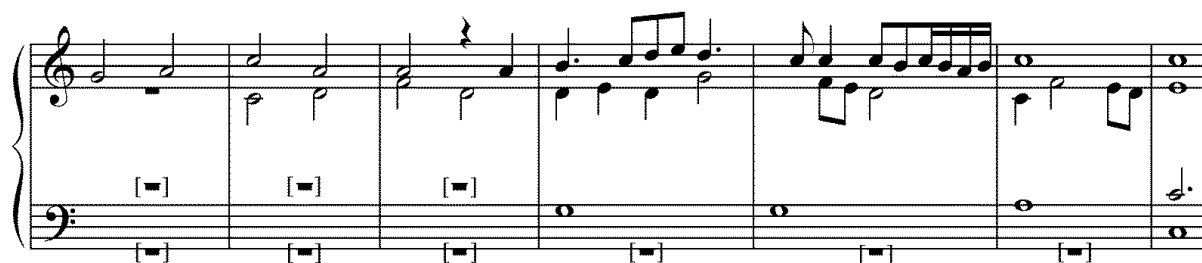
- Barbara Brzezińska, *Repertuar polskich tabulatur organowych z pierwszej połowy XVI wieku*, Kraków 1987 (=Muzyka polska w dokumentach i interpretacjach).
- Grzegorz Kos, „„Kirie paschale” in Polish Organ Tablatures from the First Half of the 16th Century – Problems of Style and Attribution”, *Muzyka* 61 (2016) nr 3, s. 3–44.

10

Kyrie pascale [Ia] [dający się przypisać Finckowi segment H] 4-gł.

KYRIE (Kyrie)

Kyrie [segment H]

ŹRÓDŁA:

- PL-Wn 564 (obecnie tylko fotokopie: US-CA s.s.): s. 92–93; „Kyrye [e]leÿson pr[imu]m pasc[h]ale Josquin” (oraz na s. 96 „Kyrie [e]leÿson m[a]g[ist]ri Josquin pasc[h]ale”); tabulatura organowa (z klasztoru Ducha św. w Krakowie, ok. 1548).
- PL-Wtm I/220 (obecnie tylko fotokopie: US-CA s.s.): f. 2v–3r; „Kirie surrexit Christus a morte eleizon” bez atrybucji (wersja 5-gł.); tabulatura organowa (*Tabulatura łowicka*, ok. 1580).
- PL-Wtm I/220 (obecnie tylko fotokopie: US-CA s.s.): f. 13v–14r; „Kirie pascale J.S.” (lub „S.J.”, wersja 5-gł.); tabulatura organowa (*Tabulatura łowicka*, ok. 1580).

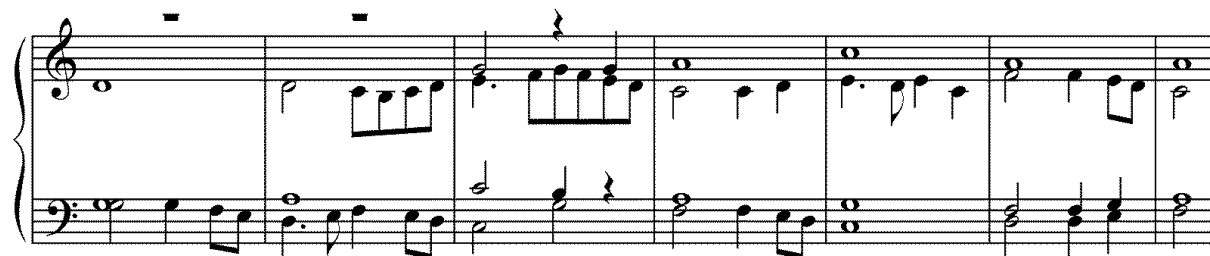
TRANSKRYPCJA:

- Z polskiej muzyki organowej XVI w.*, red. Jerzy Gołos, Kraków 1967, s. 22–23 (wersja PL-Wtm).
- The Organ Tablature of Warsaw Musical Society*, wyd. Jerzy Gołos, Graż–Warszawa 1968 (=Antiquitates Musicae in Polonia 15), s. 3–4 i 27 (wersja PL-Wtm).
- Krakowska Tabulatura Organowa (ca 1548)*, t. 1, transkr. i oprac. Wyatt Insko, red. i tłum. Jerzy Gołos, Łódź 1992 (=Dawna muzyka organowa), s. 48–49 (wersja PL-Wn).
- Łowicka tabulatura organowa (d. rps WTM I/220)*, transkr. Jerzy Gołos, Warszawa 1993, s. 3–4 i 27 (wersja PL-Wtm).

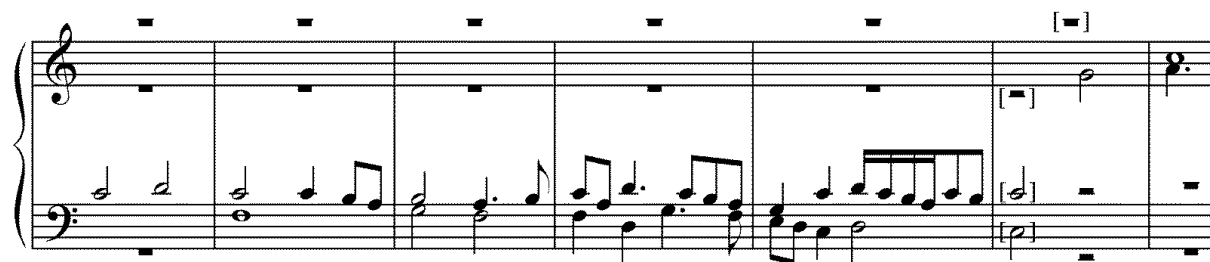
BIBLIOGRAFIA:

- Barbara Brzezińska, *Repertuar polskich tabulatur organowych z pierwszej połowy XVI wieku*, Kraków 1987 (=Muzyka polska w dokumentach i interpretacjach).
- Grzegorz Kos, „„Kyrie paschale” in Polish Organ Tablatures from the First Half of the 16th Century – Problems of Style and Attribution”, *Muzyka* 61 (2016) nr 3, s. 3–44.

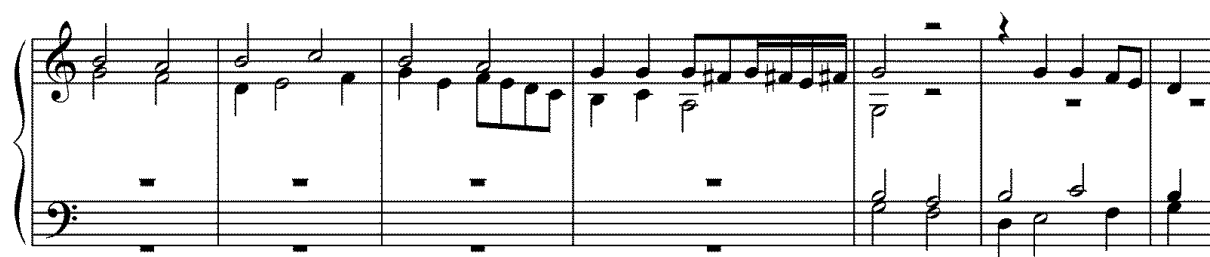
Kyrie [segment E] (prawdopodobnie intabulacja *Missa paschale* (II) *ad Organum* Heinricha Isaaca)

Christe [segment F]

Kyrie [segment K₁] (prawdopodobnie intabulacja *Missa paschale* (II) *ad Organum* Heinricha Isaaca)

ŹRÓDŁA:

- PL-Kp 1716: f. 207r-208r; „Kÿrie [e]leÿson phÿnk pasc[h]ale 1542” (segment E), „Criste eleison” (segment F) i bez tytułu (segment K₁); tabulatura organowa (*Tabulatura Jana z Lublina*, 1537–47).
- PL-Kp 1716: f. 238v-239r i 240v; „Cr[iste] e[leis]on” (segment F transponowany o kwintę niżej) i „Kÿ[rie] [elei]son ulti[mu]m” (segment K₁ transponowany o kwintę niżej), z atrybucją „phÿnk” poprzedzającą szereg segmentów A, B, F i K₁ na f. 238r; tabulatura organowa (*Tabulatura Jana z Lublina*, 1537–47).
- PL-Wn 564 (obecnie tylko fotokopie: US-CA s.s.): s. 96–97; „Kyrie [e]leÿson m[a]g[ist]ri Josquin pasc[h]ale” (segment K₁), co jest powtórzeniem wcześniejszej atrybucji „Josquin” odnoszącej się do szeregu segmentów H, J, K i K₁ na s. 93; tabulatura organowa (z klasztoru Ducha św. w Krakowie, ok. 1548).

TRANSKRYPCJA:

- Johannes of Lublin, *Tablature of Keyboard Music*, t. 1, wyd. John Reeves White, [Rome] 1964 (=Corpus of Early Keyboard Music 6), s. 78–81.
- *Krakowska Tabulatura Organowa (ca 1548)*, t. 1, transkr. i oprac. Wyatt Insko, red. i tłum. Jerzy Gołos, Łódź 1992 (=Dawna muzyka organowa), s. 51–52.

BIBLIOGRAFIA:

- Barbara Brzezińska, *Repertuar polskich tabulatur organowych z pierwszej połowy XVI wieku*, Kraków 1987 (=Muzyka polska w dokumentach i interpretacjach).
- Grzegorz Kos, „„Kyrie paschale” in Polish Organ Tablatures from the First Half of the 16th Century – Problems of Style and Attribution”, *Muzyka* 61 (2016) nr 3, s. 3–44.

DYSKOGRAFIA:

- Stanisław Moryto, organy kościoła św. Jana w Toruniu (1688); płyta kompaktowa: Agencja Artystyczna MTJ CD 006; nagr. 1996 lub wcześniej (tylko segment K₁).

Grzegorz Kos – studia w zakresie dyrygentury symfoniczno-operowej ukończył na Wydziale Kompozycji, Dyrygentury i Teorii Muzyki Akademii Muzycznej im. F. Chopina w Warszawie (obecnie Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina) w klasie Bogusława Madeya (1998).

Po uzyskaniu dyplomu przez kilka lat rozwijał działalność dyrygencką, współpracując z różnymi instytucjami i zespołami (m.in. z Toruńską Orkiestrą Kameralną oraz orkiestrami filharmonicznymi w Białymstoku i Jeleniej Górze). Od 2005 pracuje jako nauczyciel przedmiotów ogólnomuzycznych w warszawskich szkołach muzycznych II stopnia. Jego uczniowie zdobyli kilkanaście nagród w konkursach z wiedzy ogólnomuzycznej. Współpracuje ze Studium Pedagogicznym i Zakładem Psychologii Muzyki Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina oraz ze Specjalizacją Pedagogiczną Instytutu Muzykologii Uniwersytetu Warszawskiego. W 2009 został wyróżniony nagrodą indywidualną Dyrektora Centrum Edukacji Artystycznej.

W 2010 został zatrudniony w macierzystej uczelni jako asystent naukowy w Międzyuczelnianej Katedrze Kształcenia Słuchu, gdzie obecnie prowadzi zajęcia dydaktyczne z zakresu przedmiotów ogólnomuzycznych. W 2013 podjął studia doktoranckie w Instytucie Sztuki Polskiej Akademii Nauk, obierając jako temat swojej dysertacji twórczość mszalną Heinricha Fincka. W 2014 pełnił obowiązki dyrektora Centrum Edukacji Nauczycieli Szkół Artystycznych.

Zasiadał w jury konkursów ogólnomuzycznych, lokalnych i ogólnopolskich – m.in. w Ogólnopolskim Konkursie Solfeżowym w Bielsku-Białej oraz w Olimpiadzie Artystycznej (w Sekcji Muzyki). Jest autorem publikacji o charakterze naukowym i popularyzatorskim. W ramach zadań realizowanych w Międzyuczelnianej Katedrze Kształcenia Słuchu prowadził badania nad słuchową percepcją muzyki średniowiecza i renesansu. W 2016 otrzymał wyróżnienie w Konkursie Narodowego Centrum Kultury na najlepszą pracę pisemną z zakresu historii muzyki polskiej (za artykuł *„Kyrie paschale” w polskich tabulaturach organowych z pierwszej połowy XVI wieku – problemy stylu i atrybucji*).